

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу
адміністративного судочинства України щодо питання застосування
строку звернення до адміністративного суду для оскарження
неправомірних дій чи бездіяльності уповноважених на те суб'єктів владних
повноважень стосовно видачі довідки про розмір грошового забезпечення
для перерахунку пенсії військовослужбовцям та членам їх сімей»
(реєстр. № 11294 від 27.05.2024)*

Анотація. Інформаційна довідка містить результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України щодо питання застосування строку звернення до адміністративного суду для оскарження неправомірних дій чи бездіяльності уповноважених на те суб'єктів владних повноважень стосовно видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії військовослужбовцям та членам їх сімей» (реєстр. № 11294 від 27.05.2024).

Ключові слова: пенсійне забезпечення, право на перерахунок пенсії, військовослужбовці, суб'єкти владних повноважень, довідка про розмір грошового забезпечення, строк звернення до адміністративного суду.

Вступ. Метою законопроекту, як визначено у пояснювальній записці до нього, є забезпечення реалізації права, передбаченого статтею 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», на перерахунок пенсії у зв'язку зі зміною видів грошового забезпечення шляхом незастосування строку, встановленого частиною другою статті 122 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), для звернення до суду щодо оскарження неправомірних дій чи бездіяльності уповноважених на те суб'єктів владних повноважень щодо видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії.

Основна частина. Громадяни України мають право на соціальний захист, що включає, зокрема, право на забезпечення у старості та в інших випадках, передбачених законом. Відповідно до частини другої статті 46 Конституції України це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення. У преамбулі Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» зазначено, що держава гарантує гідне пенсійне забезпечення осіб, які мають право на пенсію, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом, перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист. Таким чином для осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб передбачені конституційні гарантії та гарантії на рівні спеціального закону щодо встановлення пенсій і перерахунку призначених пенсій. Відтак ці гарантії мають

забезпечуватися державою, а в разі їх порушення має діяти ефективний механізм їх захисту, зокрема і судовий.

Відповідно до частини третьої статті 51 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» перерахунок пенсій у зв'язку із зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на такий перерахунок згідно з цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством, не проведений з вини органів Пенсійного фонду України та/або державних органів, які видають довідки для перерахунку пенсії, провадиться з дати виникнення права на нього без обмеження строком. Отже, зазначеним Законом гарантовано перерахунок пенсій за наявності вини органів Пенсійного фонду чи інших державних органів, незалежно від строку «прострочення» перерахунку.

Громадяни України мають право на звернення до суду за захистом порушених прав. Судовий захист може застосовуватися і у випадках порушення уповноваженими органами (суб'єктами владних повноважень) права на перерахунок пенсій особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам. Подібні ситуації підпадають під ознаки триваючого правопорушення. У правовій та судовій системах держави повинні існувати збалансовані механізми захисту від таких правопорушень. Натомість частина друга статті 122 КАС України, у якій встановлено шестимісячний строк для звернення до адміністративного суду, є реальною перешкодою для захисту гарантованого законом права на перерахунок пенсії, порушеного внаслідок бездіяльності уповноваженого державного органу. Варто зауважити, що шестимісячний строк застосовується якщо не встановлено інше, як прямо вказано у зазначеній нормі. Тобто частиною другою статті 122 КАС України допускається можливість незастосування цього строку у певних випадках. Тому існує необхідність встановити виняток із правил частини другої статті 122 КАС України задля реалізації права на судовий захист конкретно у випадках бездіяльності уповноважених державних органів щодо перерахунку пенсій, зокрема через невідачу довідок або неправильне їх формування. Зміни, запропоновані законопроектом до статті 122 КАС України, досягають цієї мети. Сучасна судова практика свідчить про численні звернення громадян до суду з позовами до органів Пенсійного фонду України та інших уповноважених державних органів стосовно перерахунку пенсій, а тому зміни щодо строків звернення на часі.

На нашу думку, недоцільно у Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» вказувати, що звернення до суду з метою оскарження неправомірних дій чи бездіяльності уповноважених суб'єктів владних повноважень щодо видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії не обмежується будь-яким строком (зміни до статті 66). Питання строків звернення до суду вирішуються на рівні процесуального закону (у даному випадку КАС України) і цього достатньо.

Із назви законопроекту вбачається, що його положення мають стосуватися лише військовослужбовців та членів їх сімей. Проте запропоновані норми стосуються всіх, на кого поширюється дія Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Висновки. Законопроект є актуальний та покликаний вирішити проблему вчасного перерахунку пенсій відповідним категоріям військовослужбовців та іншим особам, які мають право на такий перерахунок згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». Оскільки перерахунок пенсій не відбувається у визначені строки через неправомірні дії або бездіяльність органів Пенсійного фонду України та/або інших державних органів, які уповноважені видавати довідки для перерахунку пенсії, то дієвим способом захисту є звернення до адміністративного суду з позовом. Зважаючи на безстроковий характер здійснення перерахунку пенсій з часу виникнення права на такий перерахунок, під час реалізації права на судовий захист виникає колізія із строком звернення до адміністративного суду, який обмежується шістьма місяцями з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. З метою забезпечення права на звернення до суду для вирішення спорів про перерахунок пенсій слухними є зміни до статті 122 Кодексу адміністративного судочинства України щодо незастосування шестимісячного строку.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання як на джерело.